

Beantwoording IAK vragen

1. Wat is de aanleiding?

In de Miljoenennota 2020 is aangekondigd dat het kabinet de mogelijkheden onderzoekt om het verdienvermogen van Nederland op de lange termijn te versterken en hoe daartoe een investeringsfonds kan worden opgericht. Het kabinet heeft daarop een economische groeistrategie voor Nederland in de komende decennia uitgewerkt, met stappen op zes, elkaar aanvullende gebieden. Het Nationaal Groeifonds vloeit voort uit de groeistrategie. In deze groeistrategie constateert het kabinet dat er aanleiding is voor extra investeringen, van incidentele en niet-reguliere aard, om het verdienvermogen te versterken. Vooral binnen (1) kennisontwikkeling, (2) research & development (R&D) en innovatie en (3) infrastructuur liggen kansen om de productiviteit te verhogen. Ook experts en internationale instellingen, zoals het IMF en de Europese Commissie hebben Nederland geadviseerd de investeringen op deze drie terreinen significant te verhogen.

In eerste instantie is het Nationaal Groeifonds vormgegeven als niet-departementale begroting. Op deze vormgeving is kritisch gereageerd, onder andere door de Kamers, de Algemene Rekenkamer en de Raad van State. Daarop is aan de Kamers toegezegd dat er een Instellingswet voor een begrotingsfonds voor het Nationaal Groeifonds wordt opgesteld. Het is wenselijk gebleken om het Nationaal Groeifonds bij wet in te stellen als een begrotingsfonds zodat de inrichting van het fonds wettelijk kan worden verankerd en regels kunnen worden gesteld over onder andere het doen van uitgaven uit het fonds.

2. Wie zijn betrokken?

In het aandragen en bedenken van investeringsvoorstellen is een belangrijke rol weggelegd voor ondernemers, (mkb-)bedrijven, kennisinstellingen en andere partijen uit het veld. Ook decentrale overheden kunnen, al dan niet in samenspraak met veldpartijen, voorstellen ontwikkelen die de regionale economische ontwikkeling versterken, en daarmee het verdienvermogen van Nederland als geheel. Het is mogelijk dat verschillende partijen samen werken aan een voorstel, bijvoorbeeld in de vorm van een consortium.

De minister van EZK en de minister van FIN treden gezamenlijk op als fondsbeheerders. Zij zijn onder andere verantwoordelijk voor de toegangspoort van het fonds (beslissing om voorstellen neer te leggen bij de beoordelingsadviescommissie) en voor de inrichting, samenstelling en het functioneren van de beoordelingsadviescommissie. Deze beoordelingsadviescommissie, bestaande uit onafhankelijke experts, heeft een belangrijke rol bij de beoordeling van voorstellen. De commissie heeft een getrapte structuur, bestaande uit een eindverantwoordelijke commissie, aangevuld met sectorspecifieke expertise die kan worden aangewend uit een flexibele pool van deskundigen. Deze experts zijn afkomstig van bijvoorbeeld AWTI, PBL, KIM, SCP of NWO. Het CPB krijgt binnen de commissie een speciale rol op basis waarvan het voorstellen mede beoordeelt.

Andere departementen zijn eveneens betrokken omdat zij voorstellen kunnen aandragen ten behoeve van financiering uit het Nationaal Groeifonds. Voor de departementen OCW, I&W en EZK is een bijzondere rol weggelegd omdat zij voor de drie thema's waarop het Nationaal Groeifonds ziet ((1) kennisontwikkeling, (2) research & development (R&D) en innovatie en (3) infrastructuur) als coördinerend departement functioneren. Dit houdt in dat deze departementen voorstellen op de betreffende thema's bundelen en doorgeleiden naar de toegangspoort (zie hiervoor).

3. Wat is het probleem?

Nederland is de meest concurrerende economie van Europa. Dit laat onverlet dat Nederland voor grote opgaven staat, zoals een afgenomen productiviteitsgroei, een toenemende vergrijzing, een veranderde geopolitieke context, klimaatverandering en meer recent de economische gevolgen van de coronacrisis. Zonder nadere maatregelen wordt een steeds groter deel van onze welvaart besteed aan publieke voorzieningen. Nederland moet een ondernemers- en vestigingsklimaat blijven bieden dat inspeelt op de bedrijvigheid van straks. We willen dat Nederland een aantrekkelijk land blijft om in te ondernemen. We zullen in de toekomst onze welvaarts-groei ten dele op een andere manier moeten genereren dan we tot nu toe deden. Het verdienmodel van de toekomst moet evenwichtig zijn en milieu, mensen en samenleving respecteren. Nederland moet een aantrekkelijk land blijven om in te leven. Daarom is het nodig om ons duurzame verdienvermogen op de lange termijn te versterken.

Omdat de manier waarop Nederland nu zijn welvaart vergaart op termijn niet meer houdbaar is, moeten op allerlei terreinen werkwijzen en productietechnieken veranderen. Dat vraagt omvangrijke investeringen, waarmee moet worden voorkomen dat de toekomstige generaties met een ontoereikend en verouderd verdienmodel opgescheept zitten, en er daarmee in welvaart op achteruit gaan. Om dit mogelijk te maken is het Nationaal Groeifonds opgericht.

Het Nationaal Groeifonds is vormgegeven als een niet-departementale begroting. Op deze vormgeving is kritisch gereageerd, onder andere door de Kamers, de Algemene Rekenkamer en de Raad van State. Het is wenselijk om het Nationaal Groeifonds bij wet in te stellen als een begrotingsfonds. Daarin worden in ieder geval geregeld 1) de aard van de uitgaven en de ontvangsten en 2) wie van de ministers met het beheer is belast. Daarnaast kunnen ook additionele punten worden geregeld die bijv informatiepositie en autorisatiefunctie van het parlement versterken en kan worden voorzien in nadere regels over de uitgaven uit het fonds (bijv subsidieregels). Met een Instellingswet wordt voorzien in een structurele wettelijke verankering. Daarom is aan de Kamers toegezegd dat er een Instellingswet voor een begrotingsfonds voor het Nationaal Groeifonds wordt opgesteld.

4. Wat is het doel?

Het doel van het Nationaal Groeifonds is het verhogen van het verdienvermogen (structureel bbp) van Nederland. Een hogere economische groei is geen doel op zich, maar een middel om maatschappelijke doelstellingen en welvaart in brede zin te bevorderen. Een belangrijke doelstelling is dat Nederland ook in de toekomst kan blijven profiteren van hoogwaardige collectieve arrangementen, zoals onze gezondheidszorg en pensioenen. Maar ook van kwalitatief hoogstaand onderwijs, uitstekende infrastructuur en een aantrekkelijke ruimtelijke omgeving. Het kabinet wil daarnaast dat huishoudens vooruitgang blijven merken in hun portemonnee. Door de productiviteit van de Nederlandse economie te vergroten, neemt ons nationale inkomen in de toekomst toe. Dit vergroot de bestedingsruimte van huishoudens en bedrijven. Daarnaast leidt dit tot meer belastinginkomsten voor de overheid, waardoor Nederland ook in de toekomst kan blijven profiteren van hoogwaardige collectieve arrangementen. Alleen met een substantiële verhoging van de structurele economische groei kunnen deze ambities op alle terreinen waargemaakt worden. Om de verwezenlijking van dit doel beter en structureel te verankeren wordt een Instellingswet voor een begrotingsfonds voor het Nationaal Groeifonds gerealiseerd.

5. Wat rechtvaardigt overheidsinterventie?

Het fonds treedt enkel op waar sprake is van marktfalen. Als er een business case gemaakt kan worden met een financieel marktconform rendement, behoort het voorstel in principe door de markt gefinancierd te worden en niet vanuit het fonds.

Om het Nationaal Groeifonds en haar uitgangspunten/kaders structureel wettelijk te verankeren, wordt een Instellingswet voor een begrotingsfonds voorbereid. Dit is enkel mogelijk dmv overheidsinterventie.

6. Wat is je voorstel/wat is het beste instrument?

Het voorstel is het oprichten van een begrotingsfonds (ter vervanging van de huidige niet-departementale begroting voor het Nationaal Groeifonds), waaruit extra investeringen, van incidentele en niet-reguliere aard, zullen worden gedaan op de terreinen infrastructuur, innovatie en R&D en kennisontwikkeling. Op grond van artikel 2.11 van de Comptabiliteitswet 2016 dient een begrotingsfonds bij wet te worden ingesteld. Wetgeving is daarom het beste instrument om het voorstel te realiseren.

Het oprichten van een specifiek geoormerkt fonds heeft als voordeel ten opzichte van additionele investeringen via de reguliere beleidsbegrotingen dat een schaa sprong op de lange termijn in kennisontwikkeling, R&D en innovatie (R&D&I) en infrastructuur mogelijk wordt gemaakt. Om die langetermijnvisie te bewaken zal het fonds op gepaste afstand van de politiek worden geplaatst. Een onafhankelijke commissie zal de investeringsvoorstellen op basis van vooraf vastgestelde criteria beoordelen. Vervolgens brengt de beoordelingsadviescommissie een zwaarwegend en leidend advies uit. Dit advies is mede gebaseerd op de analyses gedaan door een pool van deskundigen (afkomstig van bijvoorbeeld AWTI, PBL, KIM, SCP of NWO). Dit advies is maatgevend en zal openbaar worden gemaakt. Met een leidende rol voor de onafhankelijke commissie en een

vooraf vastgesteld toetsingskader wordt bevorderd dat de selectie van projecten leidt tot een doelmatige en doeltreffende besteding van de middelen uit het fonds.

7. Wat zijn de gevolgen?

Het Nationaal Groeifonds is opgericht om de komende decennia forse investering in het langetermijn verdienvermogen van Nederland te doen. Deze uitgaven worden gemonitord en periodiek geëvalueerd en komen in tranches beschikbaar. De eerste tranche voor 5 jaar bedraagt 20 miljard euro. Op dit moment zijn er geen specifieke financiële gevolgen voor maatschappelijke sectoren bekend, deze kunnen zich eventueel voordoen afhankelijk van de gekozen projecten.

Gevolg van de totstandkoming van een Instellingswet voor een begrotingsfonds voor het Nationaal Groeifonds is dat de belangrijkste uitgangspunten van het fonds bij wet worden geregeld. Het gaat dan bijvoorbeeld om de aard van de uitgaven en de ontvangsten, wie van de ministers met het beheer is belast, de doelstelling van het fonds en de instelling van de beoordelingsadviescommissie. Verschillende aspecten kunnen in uitvoeringsregelgeving verder worden uitgewerkt. Zo is het mogelijk om te voorzien in een grondslag voor het totstandbrengen van subsidieregeling t.b.v. het Nationaal Groeifonds.